

ХИРУРГИЧНА ПАТОЛОГИЯ НА ПРЕДНАТА КОРЕМНА СТЕНА

В този раздел влизат вродените аномалии на предната коремна стена, болестите на пъпа и слабинните хернии. Тук разглеждаме и патологията на скротума, тестиса и неговите придатъци.

АНОМАЛИИ НА ПРЕДНАТА КОРЕМНА СТЕНА

Вродените дефекти на предната коремна стена са резултат на смущение в ембриогенезата и се наричат целозомии. Разделят се на горна (*ectopia cordis abdominalis*), средна (омфалоцеле и лапаросхиза) и долна целозомия (клоакална екстрофия). За практиката от най-голямо значение са двете форми на средната целозомия.

Омфалоцеле (*exomphalos*)

Това е пълната форма на средната целозомия, оформяща се към 3 –ия лунарен месец. Среща се 1 на 5 000 раждания, по-често у момчетата. Представлява дефект на предната стена в областта на пъпа, лежащ в основата на амниотичен сак, в който пролабират коремни органи.

Класификация

В зависимост от размерите на омфалоцелето различаваме малко (до 5 см в диаметър), средно (от 6 до 8 см) и голямо (над 8 см).

Омфалоцелето може да бъде неусложнено и усложнено (с некроза или руптура на омфалоцелния сак).

Клинична картина

В областта на пъпа се установява различен по големина амниотичен сак, през който прозират черен дроб и чревни гънки. Малките форми съдържат само черва, а коремната кухина е добре развита. При средните се разполагат част от черния дроб и чревния тракт, а в големите се вмести целия черен дроб. При тях коремната кухина е хипопластична.

В голям процент са налице съчетани аномалии.

Малко омфалоцеле;

Същото, третирано консервативно

Диагноза

Диагнозата се поставя пренатално при ехографското изследване на плода. За да се предотврати руптура на сака при големите форми, се извършва *sectio cesarea*.

Лечението може да бъде консервативно и оперативно.

Консервативното лечение се прилага при недоносени деца в тежко общо състояние с големи и възпалително усложнени омфалоцелета. Амниотичната мембрана се третира с антисептични разтвори за да се изсуши повърхността и стимулира вторична гранулация.

Оперативното лечение е едноетапно (при малки и средни размери на омфалоцелето) и многоетапно (при големи размери).

Едноетапното лечение се състои в ексцизия на мембраната и пластично възстановяване на коремната стена.

Многоетапно лечение се прилага в случаите, когато има несъответствие между обема на неразвитата коремна кухина и

хернираните органи. Тяхното насилствено репониране може да доведе до значително повишаване на абдоминалното налягане.

Използват се две оперативните методики:

- R.Gross – покриване на мембраната с мобилизирана от страничните райони кожа. След 1 годишна възраст се коригира оперативно образувалата се вентрална херния

- S.Schuster – покриване на мембраната с хетеропластични материали и етапно репониране на коремните органи.

Прогнозата е добра.

Лапаросхиза (gastroshisis)

Това е непълна форма на средната целозомия, оформяща се след 4 – ия лунарен месец. Среща се 1 на 15 000 раждания, предимно при момчета. Представлява параумбиликален дефект на предната коремна стена, през който пролабират непокрити от перитонеум или амниотична мембрана дебели и тънки черва. Пълната връв има нормална инсерция.

Клинична картина

Външният вид на аномалията е характерен – през дефекта, разположен предимно в дясно параумбиликално, пролабира конгломерат от чревни бримки тъмно червени на цвят, със задебелени стени и груба мътна сероза. Червата са покрити със жълтеникав налеп и имат общ мезентериум, който е къс и оточен. Промените са вследствие пристягащия ефект на сравнително малкия херниален отвор и неблагоприятното въздействие на феталната урина и амниотичната течност.

Диагнозата ***също се поставя пренатално.***

Лапаросхиза – външен вид

Първи етап на операцията

Лечение

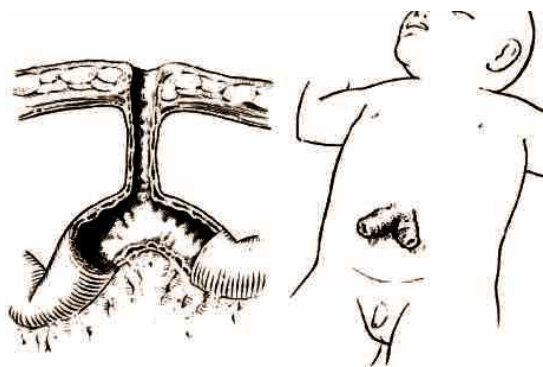
Едноетапното оперативно лечение цели репониране на чревните бримки и възстановяване на коремната стена на един етап. Многоетапната методика на Schuster се прилага при голям обем на подлежащите за репониране органи.

ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ПЪПА

Пъпната връв на плода се състои от вителиновия проток (ductus omphaloentericus), урахуса (ductus alantoidis), две артерии и вена, която се влива във vena portae. Дуктус омфалоентерикус е широка комуникация между тънкочревния тракт и жълтъчния мехур. С установяване на плацентарното кръвообращение жълтъчният проход закърнява, а след лигирането на пъпната връв, закърняват и другите елементи.

Персистиращ жълтъчен проток (ductus omphaloentericus persistens)

Аномалията се среща 1 на 15 000 раждания. Протокът не облитерира, а сформира патологична комуникация между илеума и предната коремна стена в очертанията на пъпа.

Персистиращ дуктус омфалогентерикус

Пъпна херния

Клинична картина

След отпадане на пъпния остатък се оформя малиноподобно образувание с малък лумен, от който секретира слуз и оскъдно мекониум. Често се наблюдава типичното усложнение – евагинация на прилежащата чревна гънка. Ако евагинацията се разклони в две посоки, подобно рога, което са приводящия и отводящ участък на червото, тогава се развива картината на странгуляционен илеус с инкарцерация.

Диагноза и лечение

Прави се фистулография с мек катетер през лумена на образуванието. Операцията се състои в ексцизия на фистулния ход и клиновидна резекция на прилежащото черво.

Персистиращ урахус

След раждането урахусът закънява и се трансформира в *plica vesicoumbilicalis medialis*. В случай че не облитерира, остава като фистулен ход между пикочния мехур и основата на пъпа. През фистулния отвор изтича урина на капки. Протокът може да се инфектира с последващ флегмон на предната коремна стена или гноен цистит. За диагнозата допринася изследването на отделената уриноподобна секреция, а също така цистография през фистулния ход.

Наблюдава се и непълно закърняване на урахуса, при което се образува киста, достигаща често големи размери. Кистата се разполага ретроперитонеално по вътрешната повърхност на предната коремна стена. Тя може да бъде безсимптомна и да се прояви при инфектиране.

И в двата случая лечението е оперативно – ексцизия.

Пъпна и околопъпна херния

Среща се сравнително често в кърмаческа възраст, като засяга еднакво и двата пола. Може да е в съчетание с ингвинална херния.

Етиопатогенеза

Причините за възникване на пъпна херния са няколко:

- Вродена слабост на съединителната тъкан на предната коремна стена (предимно при параумбиликалните и епигастрални хернии)
- Слабост на елементите на пъпния пръстен, което улеснява образуване на херния при повишаване на интраабдоминалното налягане (плач, кашлица, запек).
- Високо лигиране на пъпната връв, при което се образува т.н. кожен пъп.

Клинична картина

Диагнозата се поставя при обективния преглед. В границите на пъпа или над него (супраумбиликално) се вижда подутина с различни размери, която се увеличава при плач. Кожата над нея е изгладена и непроменена, добре се опипват границите на кръглия херниален отвор. Детето е неспокойно, но трябва да се знае, че детските пъпни хернии не инкарцерират.

Лечение

В кърмаческа възраст може да се опита неоперативно лечение – прибиране и пристягане на пъпните ръбове с помощта на недразнещ кожата пластир, който се сменя през 7 – 10 дни. При големи хернии се препоръчва операция след 4 – 6 месечна възраст.

ХИРУРГИЧЕСКА ПАТОЛОГИЯ НА ИНГВИНО-СКРОТАЛНИЯ РАЙОН

Операции по повод заболявания в ингвино-скроталния район се извършват всеки ден в детско-хирургическите отделения - ингвиналната херния, ретенцията на тестиса и синдрома на острия хирургичен скротум.

Ингинална (слабинна) херния

Ингиналната херния е най-честата херния в детската възраст. Среща се три пъти повече при момчетата, като превалява десностранната, а двустранните са 20 – 30 %. Развитие на контралатерална херния може да се очаква средно в 50 % от децата, оперирани за едностранна.

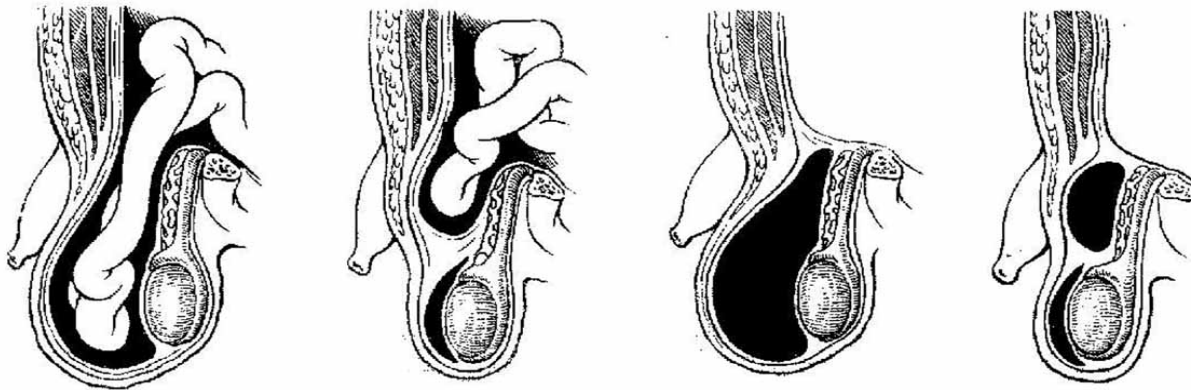
Общото учение за херниите е валидно и за детската възраст, затова тук ще се спрем само на характерните особености.

Етиопатогенеза

По време на интраутробното развитие тестисът се спуска от долния полюс на бъбрека през ингвиналния канал към скротума. При това той увелича участък от париеталния перитонеум, наречен *processus vaginalis peritonei*. Процесусът облитерира до 1 – 2 седмици след раждането и неговият дистален край остава като една от обвивките на тестиса.

Нарушената облитерация на процесус вагиналис перитонеи дава следните патологични форми:

1. Пълно незакърняване на процесуса до самия тестис – вродена ингвино-скротална херния (***hernia testicularis***).
2. Непълно проксимално закърняване (***hernia funicularis***).
3. Частично дистално незакърняване (***hydrocelle***).
4. Частично проксимално незакърняване (***funiculocelle***)

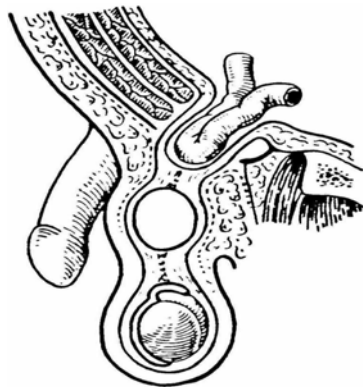
1

2

3

4

Последните две често се съчетават със слабинна херния.

Херния с фуникулоцеле

Херния с хидроцеле

В кърмаческа и ранна детска възраст хернията е вродена. За херниален сак служи незакърнелият вагинален израстък - по-голямата част от тестиса лежи вътре в него, а семенната връв минава под перитонеума и е интимно свързана с него.

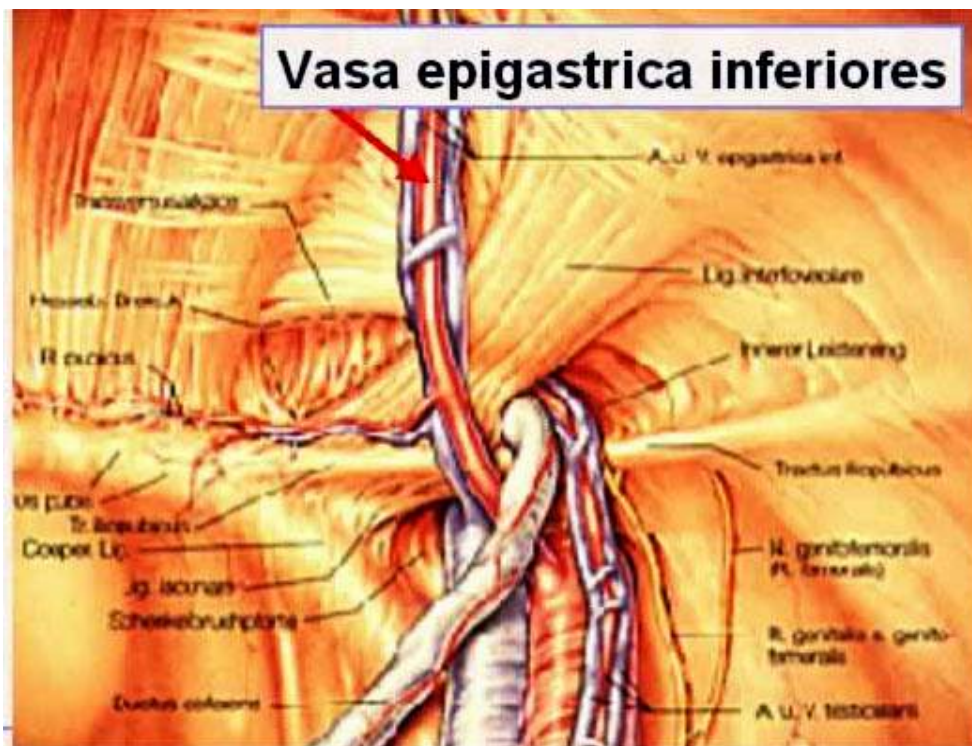
При големите деца се срещат главно придобити хернии. Тестисът се разполага извън херниалния сак, като се опипва разделно от семенната връв. Нейното възникване може да се обясни със следните фактори:

- Вродена слабост на съединителната тъкан на предната коремна стена

- Въздействие на повишеното интраабдоминално налягане (плач, продължителен запек, астмоподобна кашлица).

Клинична картина

Ингвиналната херния при децата е изключително индиректна, тоест излиза през *fovea inguinalis lateralis*. Основен признак е постоянната или периодично появяващата се при напрежение подутина в ингвиналната област. При момчетата тя често се спуска или стои трайно в скротума. В легнало положение хернията се репонира спонтанно или мануално. При големи ингвино-скротални хернии децата, особено кърмачетата, проявяват признаци на дискомфорт.

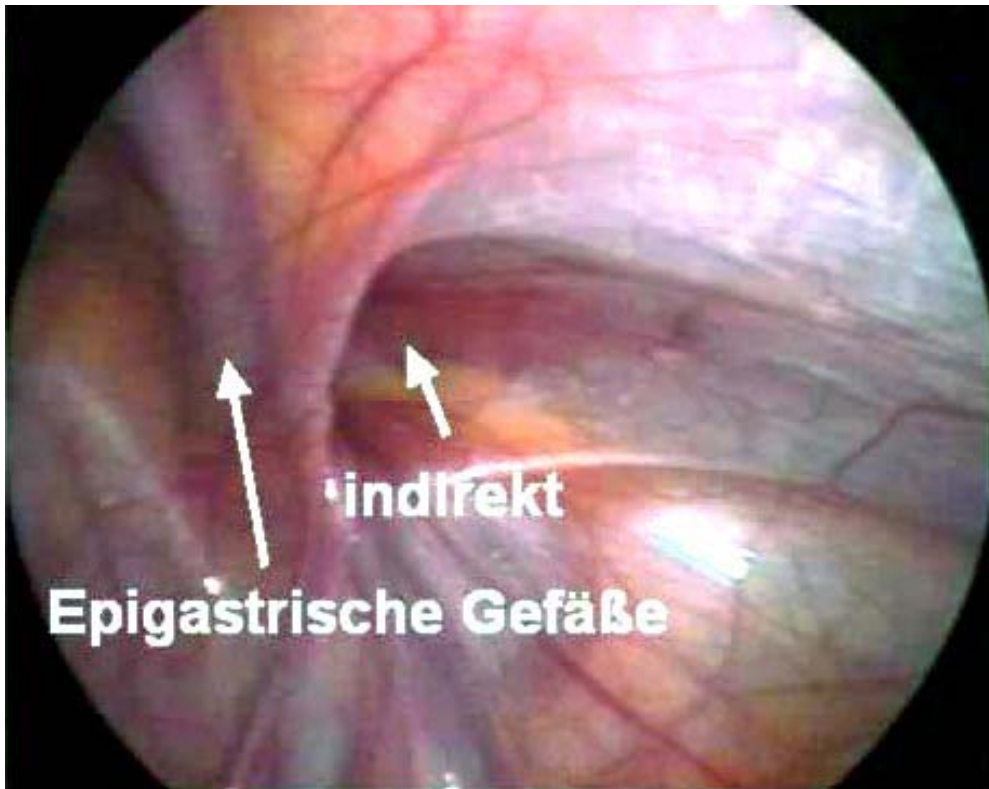

Вътрешната стена на ингвиналния канал

От ляво надясно:

- 1. Епигастриалните съдове (по-горе)***
- 2. Дуктус сперматикус с артерия сперматика***
- 3. Артерия и вена сперматика***

Последните две минават през fossa inguinalis lateralis (там минава вродената индиректна херния (коса) херния); между тях се разполагат илиачните съдове

Ендоскопска картина на вътрешния ингвинален отвор

Инкарцерирана ингвинална херния

В случаите на инкарцерация се появява остра болка в ингвиналната област. Кърмачетата са трайно неспокойни. Херниалната маса е болезнена и трудно се репонира. Кожата се зачервява, появява се оток на околните тъкани. В напредналите стадии се наблюдават признаците на чревна непроходимост – повръщане, нарушена дефекация, балониране на корема.

Диагноза

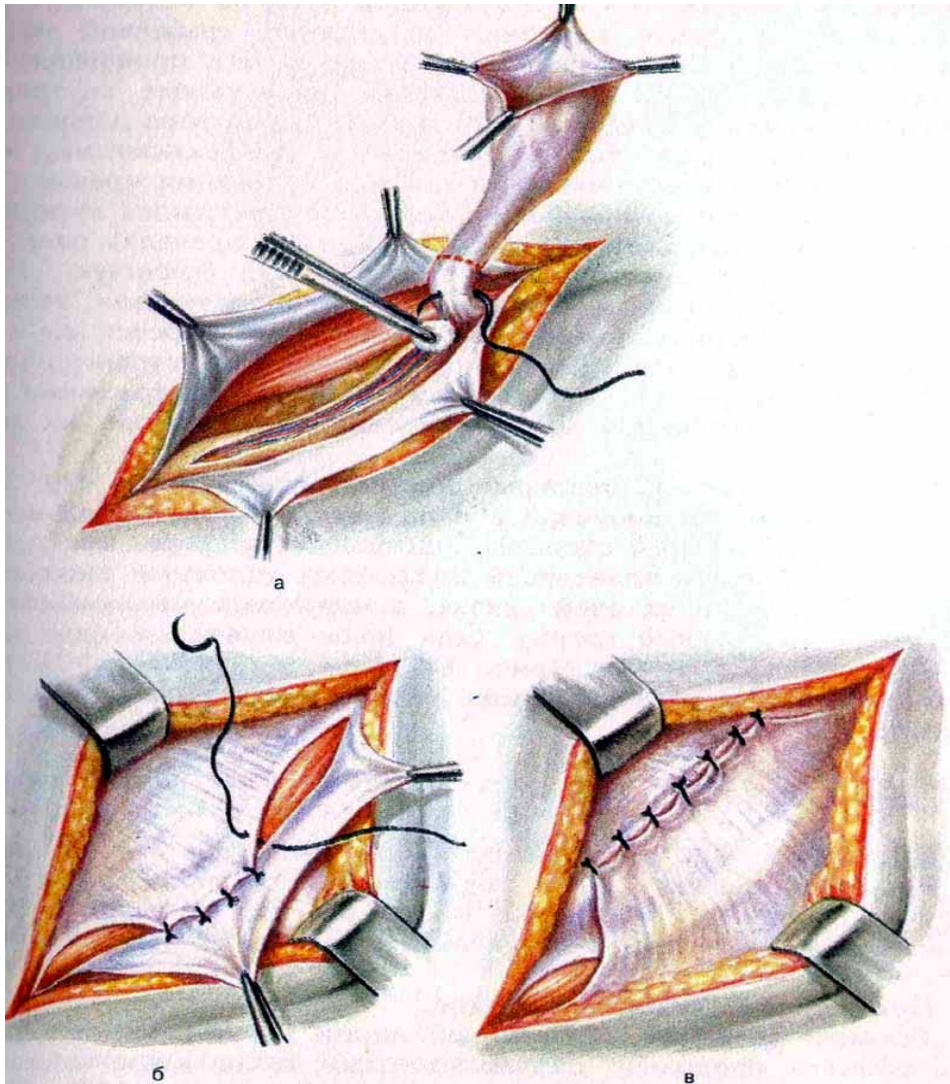
Диагнозата се поставя още при физикалното изследване. Хернията се демонстрира при напъване в легнало или право положение. Външният ингвинален отвор, а по-малко вътрешният, често са патологично разширени. При кърмачетата ингвиналният канал е къс и изследващият пръст лесно прониква в ретроперитонеалното пространство. Задължително се изследва и контралатералната страна.

Лечение

Лечението на ингвиналната херния в детската възраст е само оперативно. Момчетата могат да бъдат оперирани след навършване на 4 -6 месеца, а по специални индикации (големи двустранни хернии, често заклещване) – и по-рано. Момичетата се оперират при поставяне на диагнозата, тъй като има опасност от увреждане на яйчника.

Инкарцерираната слабинна херния се оперира по спешност. Може да се опита щадяща мануална дезинкарцерация, но в никакъв случай не бива да се прилага продължително и насилствено репониране.

Оперативната техника е специфична за детската възраст. Нейният принцип се състои в премахване на херниалния сак и укрепване предната стена на ингвиналния канал с оформяне на дубликатура на два етажа по Мартинов. В редица случаи е достатъчно предната стена да се възстанови на един етаж.

Етапи на операцията по Мартинов – укрепване на предната стена на ингвиналния канал

При момчетата лигатурата на сака се фиксира по Barker към *m.obliquus abdominis externus*, с което се запазва позицията на *lig.teres uteri* и не се допуска дислокация на матката.

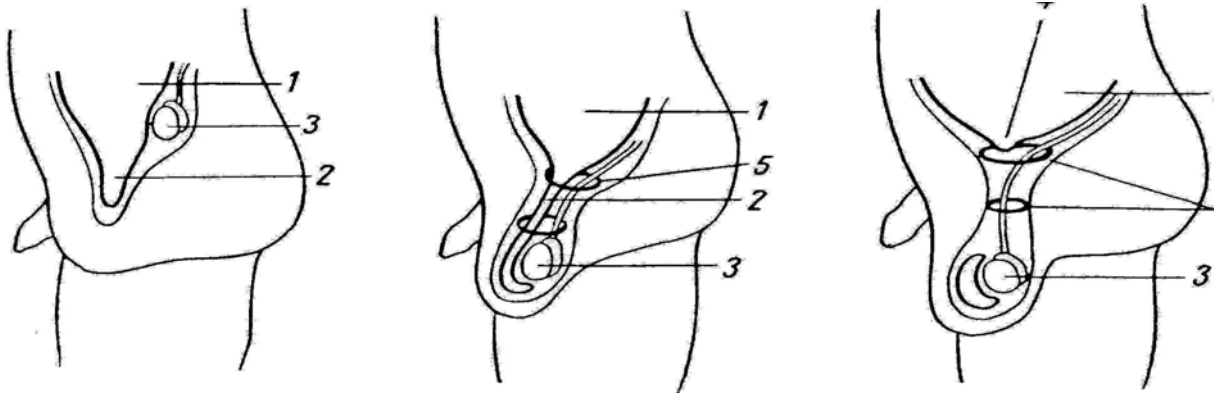
Все по-широко приложение намира лапароскопската херниотомия.

Ретенция на тестиса (крипторхизъм)

Представлява нарушен десцензус на тестиса, който се задържа на различни нива. Наблюдава се от 1% до 5% от момчетата след 1-годишна възраст, по-често в дясно. В 20 % от случаите е двустранен.

Етиопатогенеза

След 5-ия лунарен месец тестисът започва да се спуска към ингвиналния канал и преминава през него заедно с processus vaginalis peritonei към 7-ия месец. Към 9-ия месец десцензусът вече е завършен, но при недоносени може да приключи към първата година от раждането.

Етапи на спускането на тестиса през ингвиналния канал в скротума

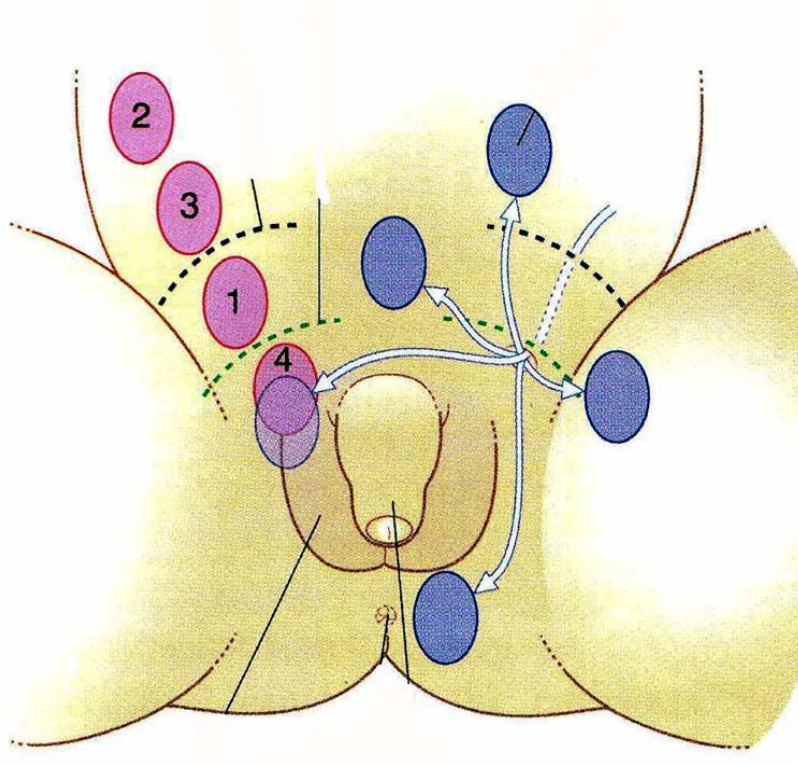
Задържаният в ингвиналния канал тестис е хипопластичен, а абдоминалният е недоразвит и атрофичен. Доказано е, че е нарушена неговата хормонална и сперматогенна функция. Ако се остави в нетипична позиция в област с по-висока телесна температура, има опасност от задълбочаване на атрофията и от малигнена дегенерация.

Класификация

Различават се четири основни позиционни аномалии на тестиса:

- Retentio testis inguinalis – незавършен десцензус на тестиса, който се опипва в ингвиналния канал
- Retentio testis abdominalis (или крипторхизъм – скрит тестис) – тестисът е задържан ретроперитонеално преди вътрешния ингвинален отвор
- Ectopia testis – тестисът е преминал външния ингвинален отвор, но се разполага на нетипично място извън скротума, обикновено подкожно над апоневрозата на m.obliquus abdominis externus

- Testis migrans (асансьорен тестис) – тестисът стои високо във входа на скротума. Наблюдава се при дълъг gubernaculum testis и мощен кремастерен рефлекс.

Различни позиции на задържания тестис(1,2,3,4)

В синьо – позиции на ектопичния тестис

Клинична картина

Основен белег е липсата на единия или на двата тестиса на нормалното им място в скротума. В повечето случаи, особено при абдоминален крипторхизъм, съответната скротална половина е недоразвита. Поради смутена хормонална функция се наблюдава дискретна феминизация.

Диагноза

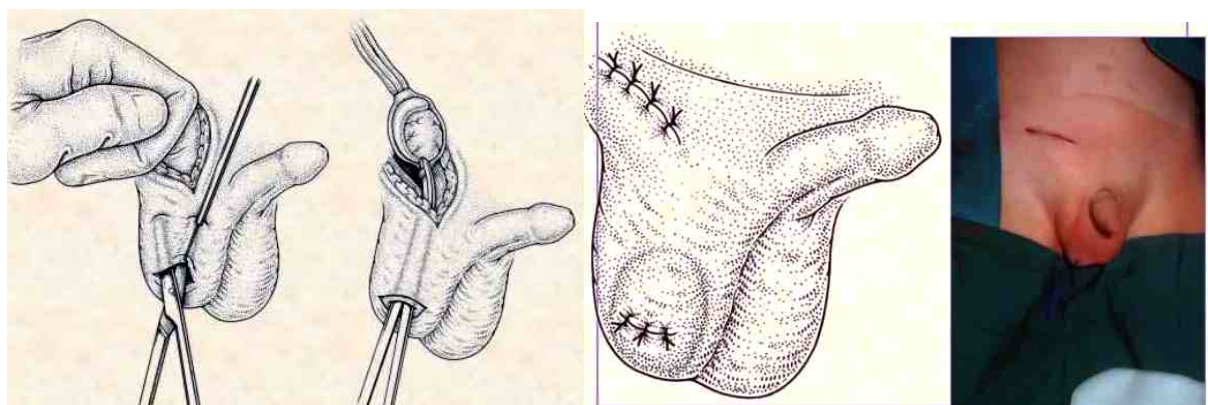
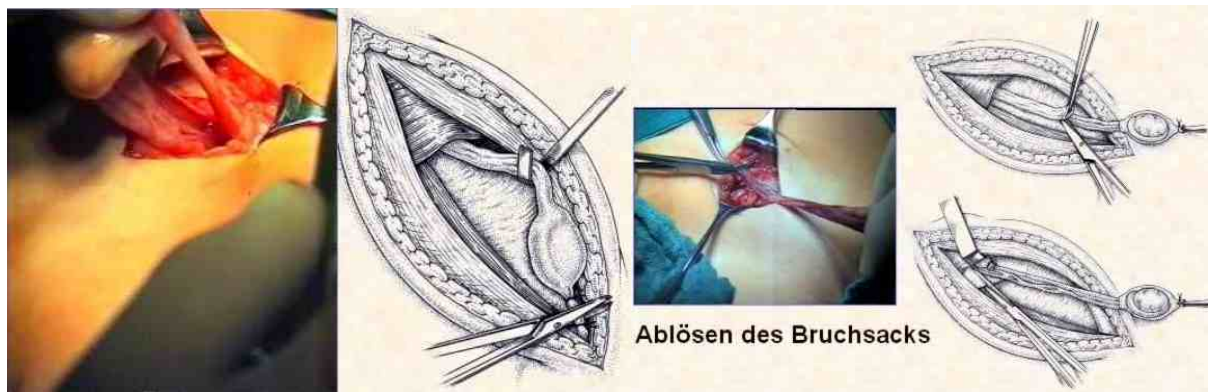
При внимателно бимануално изследване тестисът се опипа подвижен в ингвиналния канал, но не може да се избута в скротума. Тестисът е

хипопластичен, с мековата консистенция. Външният ингвинален отвор е силно стеснен или облитерирал.

Абдоминално разположеният тестис се диагностицира с доплерова ехография или сцинтиграфия. По-точна диагноза се поставя при лапароскопското изследване. Хормоналните изследвания показват понижени стойности на тестостерона и серумния гонадотропин.

Лечение

Хормоналното лечение с тестостерон е спорно. Оперативната корекция на задържания тестис се извършва във възрастта 18 – 24 месеца, за да се спрат процесите на атрофия. Операцията се нарича *орхидопексия* и се състои в отделяне на семенната връв от херниалния сак и фиксиране на тестиса към дъното на скротума.

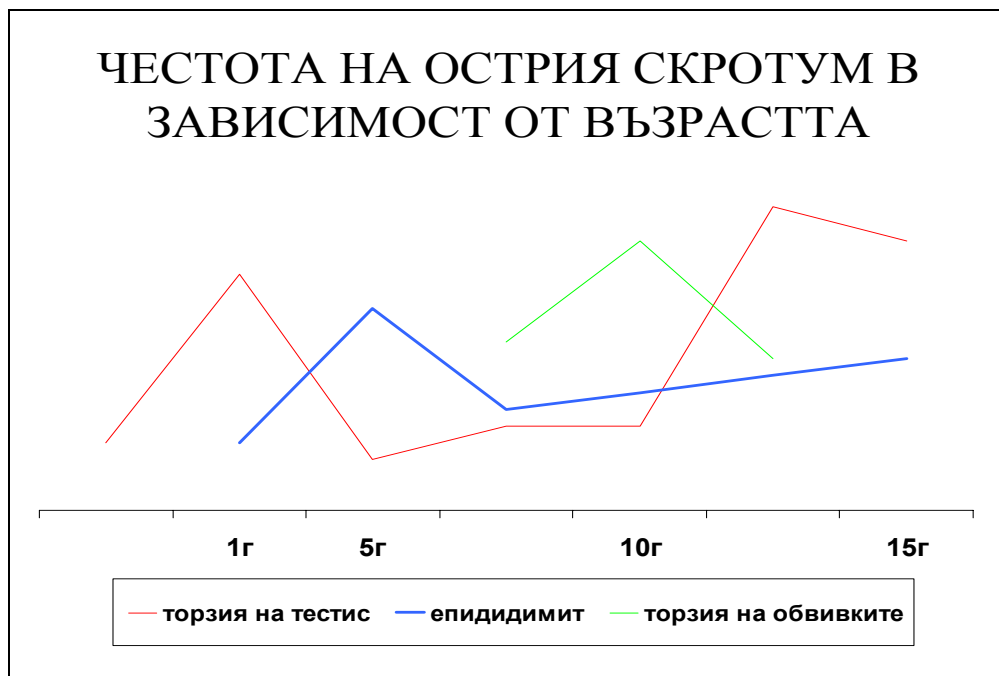

Етапи на орхидолизата и орхидопексията през ингвинален разрез

Най-честото следоперативно усложнение е ретрахирането на тестиса. Късните резултати по отношение на фертилитета са по-добри, ако операцията е извършена в ранна детска възраст.

ОСТЪР ХИРУРГИЧЕН СКРОТУМ

Синдромът на острия хирургичен скротум включва различни заболявания на скротума, тестиса, епидидима и техните придатъци, което в повечето случаи изискват спешна оперативна ревизия.

Торзия на тестиса

По-правилно е да се каже усукване на funiculus spermaticus, което става от 180° до 1440° . Настъпва рязко нарушение на кръвоснабдяването на тестиса, а впоследствие и некроза на органа. Четирикратното усукване на тестиса предизвиква некроза до 2 часа. Ако не се извърши спешна операция, контралатералният здрав тестис също може да бъде засегнат по типа автоимунна реакция.

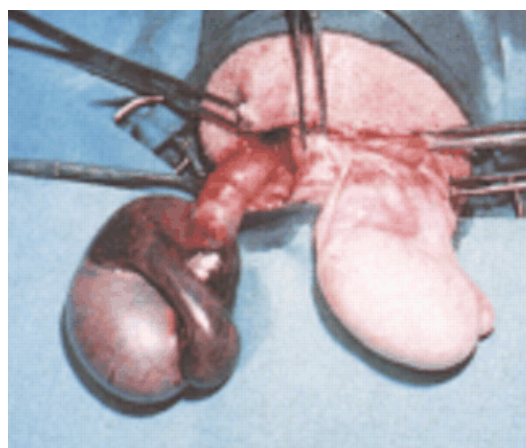
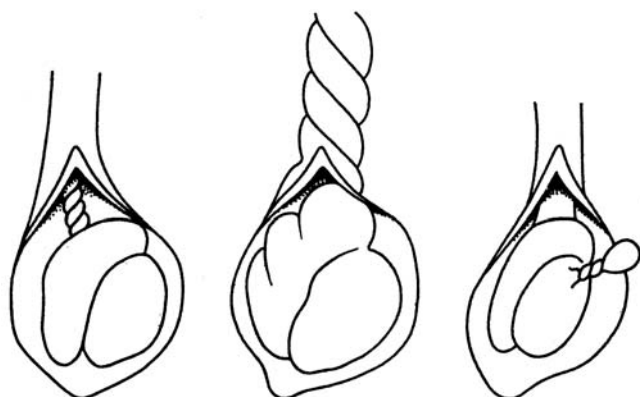
Етиология

Тестисът виси на семенната връв по една нестабилна ос и редица анатомични предпоставки го правят податлив на усукване. Предразполагащи фактори са незавършения десцензус при кърмачетата или хормоналното узряване в пуберитета. Провокиращ момент най-често е напъване при плач, външна травма или резки натоварващи движения.

Класификация

В зависимост от мястото на торзията различаваме два вида:

- Суправагинална (висока) торзия – кордонът и тестисът се усукват заедно с обвивките. Среща се най-често в кърмаческа възраст.
- Интравагинална (ниска) торзия - кордонът и тестисът се усукват вътре във вагиналната обвивка.

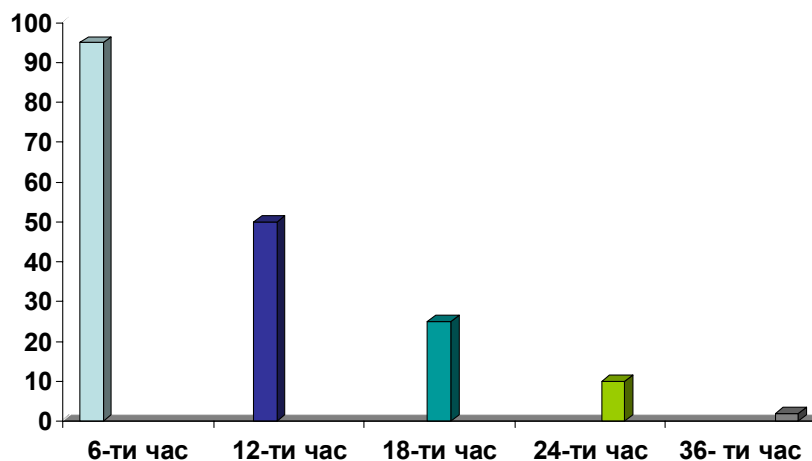
Интравагинална, суправагинална торзия, торзия на придатъка

На цветното фото – десният тестис е торквиран и исхемичен

Клинична картина

Заболяването настъпва внезапно с остра болка в съответната скротална половина, ирадираща към ингвиналната област и долния етаж на корема. Детето е неспокойно, заема принудително положение.

При физикалното изследване се установява силно оточен скротум със зачервена, а по-късно ливидна кожа. Тестисът е уголемен и болезнен, с висок стоеж и слабо подвижен. Има симптоматично хидроцеле.

Запазване жизнестотността на тестиса съобразно времето от началото на симптомите и оперативната деторквация

Диагноза

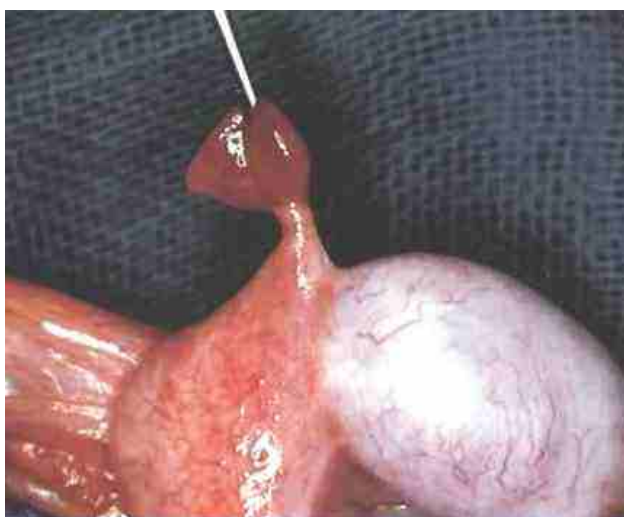
Поставя се въз основа на анамнезата и обективното изследване. Диференциална диагноза се прави с остър орхоепидидимит, торзия на придатъците на тестиса, остро възникнало хидроцеле, инкарцерирана ингвинална херния, тумори.

Лечение

Лечението е оперативно по спешност. Чрез кос ингвинален достъп се достига тестиса и извършва се деторквация. Ако кръвообращението в него се възстанови, същият се фиксира към дъното на скротума с профилактична цел. В случай на некроза се пристъпва към орхиектомия.

Торзия на придатъците на тестиса и епидидима

Придатъците на тестиса и епидидима, т.н. appendices, са малки възлообразни формации на тънко краче, които се разполагат на произволни места по повърхността му. Тяхната усукване води до сходни симптоми като при торзията на тестиса, но проявите са по-слабо изразен и не засягат общото състояние на детето. В анамнезата има данни за резки движения или травма. Основен симптом е болката. При физикалното изследване тестисът е слабо болезнен, свободен и подвижен. Може да се палпира възловато уплътнение, което често прозира през кожата с ливиден оттенък. Често се появява симптоматично хидроцеле. При увереност в диагнозата оперативният достъп е скротален. Отстраняват се всички намерени придатъци.

Остър орхоепидидимит

Наблюдава се относително рядко, предимно в ранна детска възраст, като усложнение на интеркурентно вирусно заболяване. Основен симптом е отока на скротума и на епидидима. Тестисът е неболезнен и подвижен. Често има симптоматично хидроцеле. За отзвучаване на симптомите е достатъчно да се проведе антибиотично лечение. При несигурност в диагнозата се препоръчва оперативна ревизия.